

NY INSTITUTIONSTYPE TIL UNGE KRIMINELLE OG KRIMINALITETSTRUUDE

Partierne bag satspuljeaftalen for 2010 vil med forskellige tiltag styrke indsatsen over for kriminelle og kriminalitetstruede børn og unge. Der vil blandt andet blive oprettet en ny institutionstype i socialt regi – en mellemform mellem de nuværende sikrede afdelinger og åbne institutioner. Den skal være rettet mod unge med negativ og udadreagerende adfærd, hvorfor den pædagogiske behandling forudsætter en mulighed for at kunne fastholde den unge på institutionen. Der er afsat 20 mio. kr. til etablering og herefter 9 mio. kr. årligt fra 2011 til drift. Der er desuden afsat 1 mio. kr. til evaluering.

Samtidig ændres magtanvendelsesreglerne, så der på de øvrige anbringelsessteder bliver mulighed for at undersøge den unges person eller værelse, hvis der eksempelvis er grund til at tro, at den pågældende har gemt våben eller stoffer.

Man kan læse mere om den nye institutionstype på www.ism.dk

BOTILBUD BEDRE END DERES RYGTE

Personalet i sociale boformer for voksne udviklingshæmmede er glade for deres arbejde og finder stor mening i det. Og derfor vil de gerne blive i faget. Det konkluderer Danmarks Pædagogiske Universitetskole i fem rapporter, der rummer resultaterne af den største samlede forskningsbaserede kortlægning af det socialpædagogiske arbejde i boformerne efter servicelovens vedtagelse i 1998. Rapporterne viser dog også, at en fjerdedel af personalet oplever arbejdet psykisk belastende som følge af voldelige situationer og fysiske konflikter med beboere.

Rapporterne beskriver nærmere de ansattes oplevelser, dagligdagen på bosteder og organisatoriske forandringer. Rapporterne bygger på data, der er hentet fra organisationsstudier, spørgeskemaundersøgelser og antropologiske feltstudier.

De fem rapporter kan læses på www.dpu.dk

LOVSTOF

Indenrigs- og Socialministeriet har udsendt en ny lovbekendtgørelse af lov om social service (nr. 941 af 1. oktober 2009).

Det er primært en sammenskrivning af en række tidligere lovændringer og rummer derfor ingen substantielle ændringer af de relevante bestemmelser vedrørende psykisk udviklingshæmmede over 18 år.

Justitsministeriet har udsendt bekendtgørelse nr. 947 af 24. september 2009 om bilstandsværger. Den erstatter bekendtgørelse nr. 77 af 5. februar 1999 og indeholder en række ændringer om blandt andet godtgørelse til bilstandsværger for overnatning ved klientbesøg og deltagelse i retsmøder, indhentelse af personlige oplysninger i Det Centrale Kriminalregister før en bilstandsværge beskikkes af retten eller optages på fortegnelsen over bilstandsværger samt bilstandsværgens adgang til nærmere angivne oplysninger.

Begge regelsæt kan hentes på www.retsinformation.dk

NY VICEFORSTANDER PÅ KOFOEDSMINDE

Ledelsen på Danmarks eneste sikrede afdeling for døvte udviklingshæmmede, Koføedsminde, er udvidet med en viceforstander. Det er en tidligere virksomhedsleder på institutionen, Flemming Lund, som tiltrådte jobbet den 1. december.

Det er Koføedsmindes ambition om at iværksætte en ny struktur med teamledelse, som har udløst behovet for en viceforstander. Flemming Lund, der har arbejdet på Koføedsminde i 10 år, kommer blandt andet til at fungere som daglig leder for Koføedsmindes mellemledere.

ENKLERE REGLER PÅ HANDICAPOMRÅDET

Regeringen har i oktober 2009 fremlagt 105 forslag til forenkling af reglerne på de store velfærdsområder, herunder på handicapområdet, hvor der vil blive frigjort 31 mio. kr. i kommunerne. Herved skal ledere og medarbejdere kunne få større frihed til at tilpasse sagsbehandlingen til den enkelte borgers behov. Der skal være færre krav til dokumentation og indberetning. Et af initiativerne handler om at ophæve krav om kvalitetsstandarder for længerevarende boformer efter servicelovens § 108.

Forslagene kan læses på www.fm.dk

Mere tid til velfærd

Regeringens plan for mindre bureaukrati
i kommuner og regioner

Oktober 2009
Regeringen

ØKONOMISTYRING PÅ DET SPECIALISEREDE SOCIALOMRÅDE

Flere kommuner prøver at skabe gennemsigthed og få bedre styr på udgifterne på det specialiserede socialområde ved at hjemtage anbragte børn og voksne handicappede og oprette egne tilbud. Sådan lyder det fra en række socialchefer i en surveyundersøgelse, Socialpædagogerne har lavet i september 2009. De vurderer også, at det kommende lovforslag om at gøre betalingskommune til handlekommune får stor betydning for den økonomiske styring af området, hvad der også er formålet med lovforslaget. Det kan dog også have forskellige negative følger, påpeger nogle af socialcheferne. Eksempelvis kan beboere i samme boform opleve at få forskellig service, fordi de kommer fra forskellige kommuner.

Undersøgelsen, der har en svarprocent på 42 og omfatter 47 procent af kommunerne, kan læses på www.sl.dk

VELLYKKET PH.D.-FORSVAR OM RISIKOVURDERINGER

Cand.psych. Liselotte Pedersen, der underviser på NDU's efteruddannelse, forsvarede den 6. november 2009 på Psykiatrisk Center Sct. Hans sin ph.d.-afhandling om psykisk syge personers voldsrisiko og evidensbaserede metoder til brug for vurderinger af denne risiko.

Et par artikler om Liselotte Pedersens forskningsarbejde blev bragt i *NDU-nyt* nr. 6 fra august 2006. De skabte interesse, da metoder til strukturerede risikovurderinger er brugbare ikke kun over for rets- og almenpsykiatriske patienter, men også i forhold til kriminelle udviklingshæmmede og normalt begavede kriminelle i fængsler.

Liselotte Pedersen vil senere skrive en større artikel i *NDU-nyt* om afhandlingens analyse og endelige konklusioner.

SCREENING AF FØRSTEGANGSKRIMINELLE

Mange unge kriminelle har psykiske problemer eller et intelligensniveau, som betyder, at de reelt er at regne for retarderede. Derfor vil SF i denne folketingssamling fremsætte et beslutningsforslag om, at alle førstegangskriminelle skal screenes af en psykolog eller psykiater, så man kan finde den rette kriminalpræventive foranstaltning til dem. I erkendelse af, at der mangler klinikere, vil SF undersøge, om der kan efteruddannes andre faggrupper til at forestå en række af screeningerne.

FORANSTALTNINGSDOMME 2000–2008

Den 1. juli 2000 fik straffeloven med § 68 a tilføjet en ny bestemmelse om tidsbegrænsede foranstaltningsdomme efter samme lovs § 68 og § 69. For at følge udviklingen på området afgiver Justitsministeriets Forskningskontor hvert år en redegørelse, der tilgår Folketingets Retsudvalg. I denne indgår derfor også oplysninger om kriminelle, der er udviklingshæmmede i højere eller lettere grad eller som må ligestilles hermed efter en samlet

vurdering af deres funktioner, jf. straffelovens § 16, stk. 1, 2. pkt., eller § 16, stk. 2. I den nye redegørelse, som netop er blevet udsendt, fremgår det, at der sidste år blev afsagt 73 foranstaltningsdomme til udviklingshæmmede. Det bringer antallet af domme til denne gruppe op på i alt 536 siden 1. juli 2000, jf. *tabel 1*. Lidt over 90 procent af dommene vedrører lettere udviklingshæmmede eller personer, der må ligestilles hermed.

Tabel 1. Domfældte udviklingshæmmede omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, 2. pkt., og § 16, stk. 2, 2000–2008

År	2000/01	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2000–08
§ 16.1, 2. pkt.	10	4	4	5	7	2	6	9	47
§ 16.2	50	51	48	65	77	68	66	64	489
I alt	60	55	52	70	84	70	72	73	536

Kilde: Justitsministeriet Forskningskontor. Årlige redegørelser til Folketingets Retsudvalg.

Når der afsiges en dom, skal retten således samtidig fastlægge, om der skal berammes en længstetid, og hvor lang den i givet fald skal være.

Som regel tidsbegrænses foranstaltningen, hvis kriminaliteten er af mindre alvorlig karakter – eksempelvis simpel vold eller tyveri. Derimod fastsættes der almindeligvis ingen længstetid, hvis der er tale om personfarlig kriminalitet som drab, røveri, brandstiftelse og alvorlige sædelighedsforbrydelser.

Af de 536 domme var 227 – svarende til godt 42 procent – uden længstetid, som det fremgår af *tabel 2*. Anklagemyndigheden skal indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af dommen for retten fem år efter afgørelsen, med mindre retten har fået det forelagt inden for de sidste to år. Derefter tager retten stilling til spørgsmålet mindst hvert andet år. Knap 65 procent af de tidsbegrænsede domme er berammet til fem år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden fastsætte en ny længstetid på to år.

Tabel 2. Foranstaltningsdommenes berammede længstetid, 2000–2008

	Ingen længstetid	1 år	2 år	3 år	5 år	I alt
2000–01	25	1	3	9	22	60
2002	29	0	0	6	20	55
2003	21	0	3	5	23	52
2004	33	1	2	15	19	70
2005	37	0	2	18	27	84
2006	18	1	1	20	30	70
2007	32	0	1	13	26	72
2008	32	0	0	10	31	73
I alt	227	3	12	96	198	536
(i pct.)	(42,4)	(0,6)	(2,2)	(17,9)	(36,9)	(100,0)

Kilde: Justitsministeriets Forskningskontor. Årlige redegørelser til Folketingets Retsudvalg.

Justitsministeriets Forskningskontor er i færd med at evaluere bestemmelsen om tidsbegrænsede straffe. Den vil blandt andet vise, hvor længe ophævede domme varede i gennemsnit. En særkørsel, kontoret lavede for NDU i 2007, viste, at de 11 domme, der blev afsagt i anden halvdel af 2000, i gennemsnit blev ophævet eller bortfaldt før den berammede længstetid. Be-

regningen af den gennemsnitlige varighed hvilede således på et så lille antal sager, at der ikke kunne konkluderes noget håndfast. Det vil den kommende evaluering derimod kunne, da den vil være baseret på et større datagrundlag. Det skal bemærkes, at det sker, at en dom ophæves, fordi der afsiges dom for ny kriminalitet, der gennemgående er af alvorligere karakter.

ANTALLET AF DOMFÆLDTE UDVIKLINGSHÆMMEDE

Der tales ofte om, at der er sket en stigning i antallet af voksne domfældte udviklingshæmmede i Danmark. Det er også korrekt. Hvor stor stigningen præcist er, ved ingen dog. For der findes ikke en aktuel opgørelse over gruppens størrelse. Og nogle af de historiske tal er heller ikke helt præcise og sammenlignelige.

Antal domfældte udviklingshæmmede, 1991 – 2007

1991	1994	1998	2001	2005	2007
84	107	184	221	332	410

Tallene fra 1991 til 2001 er fra *Statusrapport om amternes arbejde med domfældte udviklingshæmmede* (Amtrådsforeningen, 2003: 13). Tal for de mellemliggende år indgår også i rapporten.

Tallet for 2005 er baseret på et realistisk skøn, der indgår i publikationen, *Tre statusbeskrivelser fra Netværket vedrørende Domfældte Udviklingshæmmede* (NDU, 2007: 18).

Tallet for 2007 fremgår af Den Sociale Ankestyrelses undersøgelse *Kommunernes tilsyn med domfældte udviklingshæmmede m.fl.* (2009: 10). Datagrundlaget er imidlertid ikke helt perfekt. Det skyldes svarprocenten på 91 og det forhold, at man har sammentalt den brede personkreds, som er omfattet af retssikkerhedslovens § 16 a. Ankestyrelsen formoder, at hovedparten af de 410 borgere har en dom, men det er ikke opgjort særskilt, hvor mange af dem, som faktisk har en dom, alene sidder i varetægtsurrogat, har fået vilkår om tiltalefrafald eller er prøveløsladt. Det kan desuden ikke afvises, at nogle kommuner i undersøgelsen har defineret sig selv som handlekommune i forhold til de samme personer med dom. Der kan således være sket en vis dobbelttælling. Nogle enkelte kommuner kan måske også være kommet til at medregne psykisk syge kriminelle i besvarelsen.

På den baggrund vil NDU skønne, at der på landsplan var omkring 370–390 domfældte udviklingshæmmede i 2007. NDU's skøn får nogen støtte i det forhold, at der i 2006 og 2007 blev afsagt i alt 142 nye foranstaltningsdomme til udviklingshæmmede.

Antallet af nye foranstaltningsdomme, 2000–2008

2000-01	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	I alt
60	55	52	70	84	70	72	73	536

Kilde: Justitsministeriets Forskningskontor, årlige redegørelser til Folketingets Retsudvalg.

Disse 142 domme må ikke lægges sammen med de 332 domme fra 2005. For knap seks ud af ti domme er tidsbegrænsede, og der synes at være en vis tendens til, at de i gennemsnit ophæves før den berammede længstetid. Endelig må det formodes, at nogle af de nye domme i 2006–07 tilfaldt udviklingshæmmede, der allerede havde en dom, som derfor blev ophævet.

Efter 2007 må det samlede antal antages at være vokset yderligere, idet der ifølge den netop udarbejdede redegørelse fra Justitsministeriets Forskningskontor kom 73 nye domme i 2008. Tallet for 2009, der først foreligger til næste år, vil næppe afvige markant fra tendensen i de foregående år. Det taler for, at der må være i hvert fald over 400 domfældte ved udgangen af i år. NDU vil analysere tallene nærmere med henblik på at komme med et mere præcist skøn.

NDU har foreslået Justitsministeriet, at man under den igangværende evaluering af de tidsbegrænsede foranstaltningsdomme får anklagemyndigheden til at opgøre, hvor mange voksne domfældte hver statsadvokat fører kontrol med på et givet tidspunkt.

af] LARS SANDBERG

NYT EFTERUDDANNELSES- KATALOG PÅ VEJ

NDU er snart på vej med et nyt efteruddannelseskatalog for 2010–2011 til pædagoger, socialrådgivere, jurister og andre fagfolk i kommuner og regioner.

STYRKET INDSATS FOR OFRE FOR KRIMINALITET

Justitsminister Brian Mikkelsen har nedsat en arbejdsgruppe, der inden sommeren 2010 skal komme med forslag til en styrket indsats for at støtte ofre for kriminalitet.

Der findes allerede efter lovgivningen muligheder for at hjælpe og støtte ofre.

Senest har Folketinget vedtaget regeringens lovforslag om konfliktråd i straffesager, og nu ønsker regeringen at forbedre indsatsen yderligere.

STRUKTUREREDE REDSKABER TIL RISIKOVURDERINGER

Regionsrådet i Region Midtjylland besluttede i august 2009, at der fremover skal arbejdes med strukturerede redskaber til risikovurderinger af patienter, der er indlagt i den specialiserede retspsykiatri. Det skete i forbindelse med godkendelsen af en Retspsykiatrisk rapport, som er skrevet af en arbejdsgruppe med repræsentanter for almenpsykiatrien og retspsykiatrien. I løbet af 2010 vil personalet blive uddannet til at arbejde med disse redskaber.

Region Hovedstaden har ligeledes i en rapport om retspsykiatri fra 2008 anbefalet at anvende strukturerede risikovurderinger af de retspsykiatriske patienter i forbindelse med indlæggelse, mentalundersøgelse, regiskift, udskrivning og udtalelser til statsadvokaten.

NÆSTVED KOMMUNE OPRETTER AFDELING TIL DOMFÆLDTE UDVIKLINGSHÆMMEDE M.FL.

Den Matrikelløse Døgninstitutionen i Næstved Kommune oplever et stigende behov for tilbud til udviklingshæmmede med dom og/eller udadreagerende adfærd, som ikke kan rummes i de traditionelle tilbud. Derfor har Den Matrikelløse Døgninstitution besluttet at oprette en afdeling til denne målgruppe pr. 1. december 2009. Her vil en gruppe af erfarne fagfolk yde et bæredygtigt og kriminalpræventivt tilbud i form af en behandlingsindsats og støtte, der skal være afsættet for, at målgruppen får et meningsfuldt og værdigt liv så tæt på normalområdet som muligt. Al indsats skal være baseret på, at der 'tænkes almindeligt, før der tænkes specielt'. Indsatsen og effekterne skal dokumenteres, så afdelingen hen ad vejen kan bidrage til den faglige udvikling af området. *NDU-nyt* bringer en artikel, når afdelingen har været tilpas længe i drift til at gøre status over sine erfaringer.

Om projektet kan man læse mere på www.matrikelloese.dk

REGISTERHISTORIE SKABTE AVISOVERSKRIFTER

NDU har sat skub i en debat om, hvorvidt der bør gendannes et register over udviklingshæmmede i Danmark. Også i LEV skal registrering af udviklingshæmmede nu til diskussion.

Kristeligt Dagblad og *Jyllands-Posten* brugte i forlængelse af artiklerne i *NDU-nyt* i oktober en del spalteplass til at fortsætte debatten om, hvad et register over udviklingshæmmede i Danmark har af følger. Artiklerne kredsede om fordelene og ulemperne ved registrering og blev belyst fra flere vinkler: I *Kristeligt Dagblad* kom den registerskeptiske historiker og forfatter til bøger om den danske særforborg, Birgit Kirkebæk, til orde: - Det var i den grad bremsende for en stor gruppe mennesker at være registreret som udviklingshæmmede i forhold til at få uddannelse, arbejde og måden, man blev behandlet på. Birgit Kirkebæk mener også, at data kan blive brugt som argumenter for at vælge handicappede fra, sådan som man ser det med mennesker med Downs Syndrom. I *Jyllands-Posten* blev 29-årige Kim Sørensen, der er udviklingshæmmede og bor på et bosted, interviewet om det at blive registreret, fordi man er udviklingshæmmede. Kim Sørensen synes ikke, at han har lyst til at have i et nationalt register, alene på grund af hans handicap. I så fald ville det være forskelsbehandling, lød det i avisen.

Til samme avis hilste overlæge og professor Ole Mors, der er klinisk ansvarlig for Det Psykiatriske Centrale Forskningsregister, en registrering af udviklingshæmmede velkommen. Han kalder det noget piveri, hvis angsten for stigmatisering af de udviklingshæmmede fører til berøringsangst. - Et centralt register over udviklingshæmmede vil være et vigtigt og nyttigt redskab. Dels fordi vi i dag ikke ved, hvor mange

mennesker vi taler om. Dels fordi oplysningerne for eksempel kunne bruges til at vurdere risikoen for at få forskellige sygdomme og se, om der er en sammenhæng mellem overmedicinering og dødsfald.

I *LEV-bladet* nr. 7 2009 bliver registrering også omtalt. Landsformand Sytter Kristensen beskriver sine overvejelser omkring registrering og påpeger, at det er vigtigt, at LEV som organisation tager del i debatten. Hendes egen holdning er, at hun ikke mener, det er muligt at sammenligne mennesker, som har så forskellige livsbetingelser, som mennesker med udviklingshæmning har. Og hun opfordrer til, at man gør sig overvejelser om, hvordan man har tænkt sig, at registreringen skal foregå, og hvilke oplysninger, der skal tilgå registret.

I maj 2010 bliver debatten om registrering af udviklingshæmmede et tema på konferencen 'Fra Psykisk lidelse til psykisk sundhed', som bliver arrangeret af Center for Oligofreniopsykiatri og indledt af sundhedsminister Jakob Axel Nielsen. Konferencens første indlæg er med professor og overlæge Povl Munk-Jørgensen om registerforskning.

Artiklerne blev bragt i *Kristeligt Dagblad* den 8. oktober. Artiklen i *Jyllands-Posten* er fra den 23. oktober. Hertil kom en række indslag i DR i løbet af oktober.